

Dakbroedsel van een Buizerd *Buteo buteo* in de Alde Feanen

Romke Kleefstra, Gerrit Jellema, Ruurd Koopmans & Douwe de Vries

Curieuze nestlocaties van Buizerds *Buteo buteo* zijn al met enige regelmaat in De Takkeling aan bod gekomen. In de meeste gevallen gaat het dan om grondbroedsels (van Manen 2010) of nesten in hoogspanningsmasten. In het voorjaar van 2010 werd in het Friese laagveenmoeras Alde Feanen een nest gevonden op een dak van een klein hokje, en dat in een moerasgebied dat aan verbossing onderhevig is. Bomen zat, zou je zeggen.

Gebied en veldwerk

Nationaal Park en Natura 2000-gebied Alde Feanen ligt centraal in het Lage Midden van Fryslân, dat zich strekt van Lemmer tot aan Dokkum. Het laagveenmoeras beslaat c. 2300 ha, bestaande uit een afwisseling van moerasbossen, veenmosrietlanden, trilvenen, plasdrasse natuurontwikkelingsterreinen, zomerpolders en open water. Het gebied herbergt ruim 100 broedvogelsoorten, waaronder roofvogels als Bruine Kiekendief *Circus aeruginosus*, Havik *Accipiter gentilis*, Sperwer *A. nisus*, Buizerd en Torenvalk *Falco tinnunculus*. Het voorkomen van Boomvalk *Falco subbuteo* als broedvogel is onregelmatig (Kleefstra 2004).

Het grootste deel van de Alde Feanen wordt jaarlijks geïnventariseerd op alle soorten broedvogels in het kader van het Broedvogel Monitoring Project (BMP) en deels het Weidevogelmeetnet Friesland (WMF), beide meetnetten van SOVON. Eens in de zes jaar wordt het gebied integraal op broedvogels in kaart gebracht met een basiskartering, waaronder in 2004 en 2010 door RK. Tijdens al deze inventarisaties worden de nestlocaties van roofvogels standaard in kaart gebracht. Aanvullend worden ieder jaar op de eerste (soms tweede) zondag van juni de meren tussen Grou en de Alde Feanen bevaren met de elegante Pikmeerkruiser van DdV, met daarop zowaar een beruchte Grouster/Akkrumer-delegatie die een groot aantal nesten van Havik en Buizerd bezoekt om nestjongen te meten, wegen en ringen, en wel volgens het boekje (Bijlsma 1997).

Dakbroedsel van een Buizerd

Het totale aantal buizerdparen in de Alde Feanen is in de loop der jaren opgelopen van vijf paar begin jaren negentig (Hooijmeijer 1991) tot 20-25 in de afgelopen tien jaar (Kleefstra 2004). Het gros van deze paren komt tot broeden in elzenbroekbos, wat zich rijkelijk heeft ontwikkeld op veenmosrietlanden, op legakkers tussen petgaten en in natuurontwikkelingsgebieden. In één van deze laatste – 't Bil genaamd, een in het winterseizoen van 1989/1990 tot moerasgebied vergraven graslandpolder – werd door GJ, RKO en DdV een nest aangetroffen op een ongebruikelijke plek.

Bij de eerste inventarisatieronde op 24 maart werd in 't Bil geen Buizerd opgemerkt, maar bij het tweede bezoek op 6 april was een 'miauwende' Buizerd in het gebied

aanwezig en werd een groot, nieuw takkennest op het dak van een hokje opgemerkt (Foto 1). Dit hokje maakte vroeger onderdeel uit van een gemaaltje dat in de voormalige graslandpolder stond. Bij het vergraven van de polder spaarde beheerder It Fryske Gea het hokje, omdat het dienst zou kunnen doen als schuilplek en/of uitzichtpunt (A. Huitema, pers.med.). Op 14 april werd een broedende Buizerd op het 'daknest' waargenomen, die bij benadering van het nest 'wipte' en samen met de partner ging alarmeren. Op 24 april werd geen broedende vogel gezien, maar alarmeerden beide Buizerds luidkeels boven de nestlocatie. Toen op 5 mei het nest opnieuw onbezet bleek te zijn en het aanwezige paar niet meer alarmeerde, werd de nestinhoud gecontroleerd. In het nest lag één koud, verlaten ei. Tijdens de volgende bezoeken werd het paar nog wel in de nestomgeving gezien en lagen er op 28 mei nog plukresten van een Bergeend *Tadorna tadorna* naast het hokje. Op 13 juni werd het ei door RK uit het nest gehaald en opgemeten (54.88 x 42.31 mm). De inhoud van het ei klotste, waarbij er vanuit wordt gegaan dat het ei onbevruucht is.

Foto 1. Nest van de Buizerd op het hokje in de Alde Feanen, 5 mei 2010 (Foto: Gerrit Jellema). *Nest of Buzzard on a shed in wooded marshland, 5 May 2010.*

Discussie

Wat beweegt een Buizerd ertoe een nest te bouwen op een hokje van slechts 2.5 m hoog, met een licht hellend asbestdakje (Foto 2)? Het doet vermoeden dat geschikte nestbomen in het betreffende deel van de Alde Feanen ontbreken. Rond het hokje lijkt dat op het eerste gezicht niet het geval (Foto 3). De (schier)eilanden in 't Bil kenmerken zich door Grauwe Wilg, Lijsterbes, Zachte Berk en Sporkehout, hoewel dat vrij jonge opslag is die zich vooral in de laatste 5-10 jaar heeft ontwikkeld. Geschikte nestbomen zijn toch schaars te noemen en in de nabije omgeving zijn de geschikte territoria met 'zwaardere' nestbomen alle al enige jaren bezet. Ondanks dat het Nationale Park de laatste decennia is veranderd in een moerasbos lijkt wat dat betreft de rek er uit te zijn bij de Buizerd; de populatie zit al enige jaren op haar top.

De plek van het hokje is een rustige. In principe komt er gedurende de broedtijd vrijwel niemand, afgezien van de broedvogelkarteerders. Doordat de toegangssloot tot het deelgebied in het voorjaar van 2010 niet goed was afgepaald, werd het gebied in de loop van het voorjaar toch nog frequent bezocht met bootjes, waarbij ook lieden werden aangetroffen die wisten van de inhoud van roofvogelnesten in het gebied. In het hokje heeft de lokale muskusrattenvanger wel wat vangmaterialen opgeslagen, maar de vraag is hoe vaak hij het hokje op jaarbasis bezoekt.

Het hokje biedt in ieder geval een stevige nestplaats die bovendien in de luwte van struwelen ligt in een terrein met o.a. veel water- en zangvogels en met een overgang naar een oude zomerpolder waarin kleine zoogdieren te vinden zijn, alsook kuikens van Grauwe Ganzen *Anser anser* en Grote Canadese Ganzen *Branta canadensis*.

Foto 2. Het nest met het ei op de licht hellende asbestplaten van het hokje, 5 mei 2010 (Foto Gerrit Jellema). *Nest of Buzzard on the slightly sloping roof of the shed.*

In de literatuur konden we niets vinden over broedsels van Buizerd op daken. Het is overigens onduidelijk waarom de broedpoging mislukte. Het ei leek onbevruucht, maar het is niet uitgesloten dat het ei geschud is. Bij alle auteurs bestaat namelijk het vermoeden dat het nest door anderen bezocht is, ook omdat er slechts één ei in lag (de meeste paren leggen twee of meer eieren), een ander buizerdnest iets verderop in het deelgebied slechts één jong opleverde en dat terwijl het in de betreffende regio een goed jaar was met op veel nesten 2-3 uitgevlogen jongen. Het blijft echter bij vermoedens.

Foto 3. Het hokje op afstand bekeken (midden in de foto), 14 april 2010 (Foto: Gerrit Jellema). Dit geeft een indruk van wat er zoal aan ‘nestbomen’ in dit deel van de Alde Feanen te vinden is. De grotere bomen in het moeras zijn al in gebruik door andere buizerdparen. *Position of the shed within the marsh of Alde Feanen (in centre), 14 April 2010; the larger trees within this marsh are already occupied by other Buzzards.*

Dank

Voor inventarisatie van broedvogels in de Alde Feanen gaat dank uit naar alle vrijwilligers in het gebied. Een speciaal woord van dank gaat uit naar 'kleine' Gerrit Jellema en Alexander Rozema voor hun hulp bij nestcontroles tijdens de boottocht op 13 juni. It Fryske Gea wordt bedankt voor het verlenen van toestemming het reservaat te betreden voor broedvogelonderzoek.

Literatuur

- Bijlsma R.G. 1997. Handleiding veldonderzoek Roofvogels. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Hooijmeijer J.C.E.W. 1991. Beheer en broedvogels van de Alde Feanen (1991). Deelrapport It Fryske Gea, Olterterp.
- Kleefstra R. 2004. Broedvogels van de Alde Feanen in 2004. SOVON-inventarisatierapport 2004/30. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- Manen W. van 2010. Grondnest van Buizerd *Buteo buteo* in Arkemheen. De Takkeling 18: 252-254.

Summary

Kleefstra R., Jellema G., Koopmans R. & de Vries D. 2010. Roof-nesting Buzzard *Buteo buteo* in National Park Alde Feanen. De Takkeling 18: 247-251.

Annually, about 20-25 pairs of Buzzard breed in the marshes of National Park Alde Feanen, in the province of Friesland. Most pairs breed in Common Alders *Alnus glutinosa*. In spring 2010, however, a pair built a nest on the roof of a small shed in the marsh. The shed was about 2.5 m high. The single egg did not hatch; the cause of failure is not known (but human disturbance is suspected). In the last few decades, the marshland has become partly overgrown with trees and shrubs. The few larger trees were already occupied by other Buzzard pairs, but this does not explain the choice of nesting site in this particular pair. The nest vicinity abounds in prey, especially small mammals, passerines and goslings of Greylag Goose *Anser anser* and Canada Goose *Branta canadensis*.

Adressen:

RK, Sinnebuorren 34, 8491 EH Akkrum, e-mail: romke.kleefstra@sovon.nl
GJ, Zevenhuizen 18, 9001 EB, Grou
RKo, Mr. P. Jelles Troelstrawei 57, 9001 CT Grou
DaV, Prinses Wilhelminastraat 6, 9001 KE Grou